

Inhoud

Het vervuilde jongetje	9
Het Hotel	45
De jaren onder invloed	63
Het huis van Adela	83
Pablo sloeg de spijker op zijn kop: een evocatie van het Kleintje met de Flaporen	105
Spinnenweb	123
Einde van het schooljaar	157
Ontvleesde lijven	167
De patio van de buurman	175
Onder het zwarte water	209
Groen rood oranje	237
Dingen die we verloren in het vuur	251

Het vervuilde jongetje

Mijn familie denkt dat ik gek ben geworden omdat ik ervoor heb gekozen om in het familiehuis in Constitución te gaan wonen, het huis van mijn grootouders van vaderskant, een kolos van steen en groen geverfde ijzeren deuren in de Calle Virreyes, met art-deco-ornamenten en oude mozaïeken op de vloeren, die zo versleten zijn dat als ik het plan zou opvatten om ze in de was te zetten, ik een schaatsbaan zou kunnen openen. Maar ik was altijd al verliefd geweest op dit huis en ik herinner me mijn chagrijn als meisje toen het werd verhuurd aan een advocatenkantoor – wat miste ik die kamers met hun hoge ramen, en de patio, die een soort geheime binnentuin was – en mijn frustratie dat ik, als ik langs die deuren liep, niet meer ongehinderd naar binnen kon. Mijn opa, een zwijgzame man die maar zelden lachte en nooit met me speelde, miste ik minder. Ik huilde niet eens toen hij was overleden. Ik huilde pas toen we, na zijn dood, het huis kwijtraakten, althans voor een paar jaar.

Na de advocaten kwam er een tandheelkundige praktijk, en ten slotte werd het huis verhuurd aan

een reismagazine, dat nog geen twee jaar later failliet ging. Het huis was stijlvol en comfortabel en voor zijn leeftijd nog in zeer goede staat, maar niemand, op een enkeling na, wilde zich nog in die buurt vestigen. Het reismagazine had dat alleen gedaan vanwege de huur, die tegen die tijd tot recordlaagte was gedaald. Maar zelfs dat redde het niet van een snelle ondergang, en het hielp ook zeker niet dat er dingen uit het kantoor werden gestolen: alle computers, een magnetron en zelfs een loodzwaar kopieerapparaat.

Constitución is de wijk van het station waar de treinen uit het zuiden aankomen. In de negentiende eeuw woonde de aristocratie van Buenos Aires er, daarom staan er zulke huizen, zoals dat van mijn familie – de meeste zijn tegenwoordig omgebouwd tot hotel of bejaardentehuis of staan op instorten, vooral aan de andere kant van het station, in Barracas. In 1887 vluchtten de aristocratische families voor de gele koorts naar het noorden van de stad. Een beperkt aantal families, niet meer dan een handvol, keerde terug. In de loop der jaren zagen rijke handelaren, zoals mijn opa, de kans schoon om de stenen huizen met hun bronzen waterspuwers en deurklopers te kopen voor hun gezinnen. Constitución bleef echter getekend door de uittocht, de verwaarlozing, de status van uit de gratie geraakte buurt.

En het wordt steeds erger.

Maar als je een beetje weet wat je doet, als je de dynamiek begrijpt, het ritme, is Constitución niet gevaarlijk. Of minder gevaarlijk. Ik weet dat ik op vrij-

dagavonden, als ik naar het Plaza Garay ga, het risico loop om in een vechtpartij tussen rivaliserende groepen te belanden: de miniarco's uit de Calle Ceballos, die hun territorium verdedigen tegen indringers en achter hun eeuwig met betalingsachterstanden worstelende debiteuren aan zitten, de drugsverslaafden, die zich, hersendood als ze zijn, om elke futiliteit beledigd voelen en reageren door je aan te vallen met flessen, of de vermoeide, dronken travestieten, die net als de anderen hun eigen kleine grondgebiedje verdedigen. Ik weet dat als ik over de avenida naar huis loop, de kans dat ik word beroofd groter is dan als ik de Calle Solís neem, en dat terwijl de avenida heel goed wordt verlicht en Solís donker is omdat er niet veel lantaarnpalen staan en de meeste daarvan kapot zijn; je moet de wijk kennen om dat soort strategieën te kunnen ontwikkelen. Twee keer ben ik beroofd op de avenida, de twee jongens renden langs me heen, trokken mijn tas uit mijn handen en werkten me tegen de grond. De eerste keer deed ik aangifte bij de politie; de tweede keer wist ik inmiddels dat dat zinloos was, dat ze van de politie toestemming hebben om mensen te beroven, tot het viaduct waar de snelweg de avenida kruist – drie huizenblokken met ontheffing – in ruil voor bepaalde gunsten die de adolescenten hún verlenen. Als je je rustig wilt bewegen in deze wijk, zijn er een paar dingen die je moet doen, en die beheers ik tot in de perfectie, al kan het onvoorspelbare altijd toeslaan. Het is een kwestie van niet bang zijn, vriendschappelijke banden aan-

gaan met een paar sleutelfiguren, de burens groeten, ook al zijn het delinquenten – vooral als het delinquenten zijn –, met rechte rug lopen, opletten.

Ik hou van de wijk. Niemand begrijpt waarom. Ik wel: ik voel me er nodig en moedig, wakker. Er zijn niet veel gebieden als Constitución meer in deze stad, die, op de achterstandswijken in de periferie na, rijker is, vriendelijker, intens en gigantisch, maar gemakkelijk om in te leven. Constitución is niet gemakkelijk en heeft iets elegants, met al die vergane glorie, die ooit statige huizen, als verlaten tempels die weer in gebruik zijn genomen door ongelovigen die geen idee hebben dat tussen die muren ooit de lof van oude goden werd gezongen.

Ook leven er veel mensen op straat. Niet zoveel als op het plein voor het parlamentsgebouw, ongeveer twee kilometer van mijn deur; daar is een heus kampement opgetrokken, recht tegenover de gebouwen van de wetgever, dat omstandig wordt genegeerd, maar tegelijkertijd zo zichtbaar is dat elke avond teams van vrijwilligers de mensen eten komen brengen, de gezondheid van de kinderen controleren en dekens uitdelen in de winter en vers water in de zomer. In Constitución worden de mensen op straat meer aan hun lot overgelaten, hulp komt er nauwelijks. Tegenover mijn huis, op een hoek waar ooit een kruidenierswinkel heeft gezeten, die nu is gebarricadeerd om te voorkomen dat het gebouw wordt gekraakt, de deuren en ramen zijn dichtgemetseld, wonen een jonge vrouw en haar zoon. Ze is zwanger,

een paar maanden, hoewel je dat nooit zeker weet bij de verslaafde moeders in de wijk, zo dun als die zijn. De zoon moet zo'n vijf jaar oud zijn, hij gaat niet naar school en brengt de hele dag door in de metro, waar hij geld vraagt in ruil voor plaatjes van San Expedito. Dat weet ik omdat ik hem op een avond, toen ik thuiskwam uit het centrum, aan het werk zag in een wagon. Hij heeft een heel verontrustende methode: nadat hij het plaatje van de heilige aan de passagiers heeft gegeven, dwingt hij ze om hem een hand te geven, een korte, vette handdruk. De passagiers onderdrukken hun ongemak en afkeer; de jongen is vervuild en stinkt, maar er is nooit iemand geweest die voldoende compassie had om hem weg te halen uit de metro, om hem mee naar huis te nemen, om hem in bad te stoppen, om een maatschappelijk werkster te bellen. De mensen geven hem een hand en kopen het plaatje. Zijn wenkbrauwen zijn altijd gefronst en als hij praat, is het met een gebroken stem; meestal is hij verkouden, en soms rookt hij sigaretten met andere jongens van de metro of uit Constitución.

Op een avond liepen we allebei terug van het metrostation naar huis. Hij zei niets, maar we liepen samen op. Ik stelde wat triviale vragen, hoe oud hij was, hoe hij heette. Hij gaf geen antwoord. Het was geen lieve of gevoelige jongen. Toen we bij mijn huis aankwamen, nam hij echter wel afscheid.

'Ciao, buurvrouw,' zei hij.

'Ciao, buurman,' antwoordde ik.

Het vervuilde jongetje en zijn moeder slapen op drie matrassen die zo versleten zijn dat ze op elkaar gestapeld niet hoger reiken dan een eenvoudig laag bed. De moeder bewaart de weinige kleren in een paar zwarte vuilniszakken en heeft een rugzak vol met andere dingen die ik nooit goed hebben kunnen zien. Ze blijft altijd op die hoek en bedelt daar met een lugubere en monotone stem om geld. Ik heb iets tegen de moeder. Niet alleen vanwege haar onverantwoordelijkheid, omdat ze crack rookt en de as brandplekken op haar zwangere buik veroorzaakt of omdat ik haar nooit aardig heb zien doen tegen haar zoon, het vervuilde jongetje; er is nog iets wat me tegenstaat. Dat zei ik tegen mijn vriendin Lala terwijl ze bij haar thuis mijn haar knipte, op de laatste maandag van de vakantie. Lala is kapster, maar werkt sinds een poosje niet meer in een kapsalon: ze kan niet tegen bazen, zegt ze. In haar appartement verdient ze meer geld en is het rustiger. Als kapsalon heeft het appartement van Lala enkele tekortkomingen. Warm water, bijvoorbeeld, is er de ene keer wel en de andere keer niet, omdat de geiser heel slecht werkt, en soms, wanneer ze mijn haar wast na de kleurspoeling, krijg ik een straal koud water over mijn hoofd en slaak ik een gil. Dan zet zij haar blik op oneindig en legt ze uit dat alle loodgieters haar bedriegen, ze brengen te veel kosten in rekening en komen nooit terug. Ik geloof haar.

‘Die vrouw is een monster, meisje,’ roept ze terwijl ze met haar oude haardroger bijna mijn hoofd-

huid verbrandt. Ook doet ze me pijn wanneer ze met haar brede vingers de laatste lokken in de plooi legt. Jaren geleden heeft Lala besloten dat ze vrouw en Braziliaanse wilde zijn, maar ze is geboren als man en Uruguayaan. Nu is ze de beste travestiete kapper van de buurt en is ze opgehouden zich te prostitueren. Toen ze nog tippelaarster was, kwam het nadoen van het Portugese accent haar uitstekend van pas bij het verleiden van mannen, maar nu heeft dat geen zin meer. De gewoonte is echter zo ingesleten dat ze soms Portugees praat over de telefoon, en wanneer ze boos is heft ze haar armen in de lucht en vraagt ze om wraak of genade aan Pomba Gira, haar persoonlijke *exú*, voor wie ze een altaartje heeft opgericht in een hoek van de kamer waar ze haren knipt, pal naast de computer, die altijd aanstaat om te kunnen chatten.

‘Dus jij vindt haar ook een monster.’

‘Ze geeft me de rillingen. Het lijkt wel of ze vervloekt is of zoiets.’

‘Waarom zeg je dat?’

‘Ik zeg helemaal niks. Maar hier in de buurt zeggen ze dat ze alles doet voor geld, dat ze zelfs naar bijeenkomsten van duivelsvereerders gaat.’

‘Lala, klets niet uit je nek met je duivelsvereerders. Er zijn hier geen duivelsvereerders, je moet niet alles geloven wat ze zeggen.’

Ze trok aan mijn haar, vermoedelijk bewust, maar bood meteen haar excuses aan. Het was bewust.

‘Wat weet jij er nou van, honnepon, van wat er

hier écht gebeurt. Je woont hier wel, maar je komt van een andere planeet.'

Ze heeft wel een beetje gelijk, hoewel het me irriteert om haar zo te horen praten, het irriteert me dat ze me zo onversneden op mijn nummer zet, de vrouw uit de gegoede middenklasse die het heel stoer van zichzelf vindt dat ze in de gevaarlijkste wijk van Buenos Aires is gaan wonen. Ik zucht.

'Je hebt gelijk, Lala. Maar ik bedoel, ze woont tegenover mijn huis en ze is er altijd, op die matrassen. Ze komt niet van haar plaats.'

'Jij werkt de hele dag, je weet niet wat ze allemaal doet. En 's nachts kun je haar ook niet controleren. De mensen in deze buurt zijn... hoe zeg je dat? Voor je het weet word je aangevallen.'

'Slinks?'

'Dat is het goede woord. Je hebt een vocabulaire om jaloers op te worden. Wat jij, Sara? Een geleerde tante is het.'

Sara zit sinds een kwartiertje te wachten tot Lala klaar is met mijn haar, maar dat vindt ze niet erg. Ze bladert door de tijdschriften. Sara is een jonge travestiet die haar lichaam exploiteert in de Calle Solís, en ze is prachtig.

'Vertel, Sara, vertel haar wat je mij hebt verteld.'

Maar Sara trekt de pruimenmond van een diva van de stomme film en heeft geen zin om mij wat dan ook te vertellen. Des te beter. Ik wil geen horrorverhalen over de buurt horen, die allemaal onwaarschijnlijk en geloofwaardig tegelijk zijn en die me geen angst aan-

jagen. Dat wil zeggen, overdag. 's Avonds laat, wanneer ik nog wakker ben en probeer achterstallig werk af te maken en het stil is, zodat ik me goed kan concentreren, moet ik soms denken aan de verhalen die gefluisterd worden. En dan controleer ik of de buitendeur wel goed op slot zit, en de deur van het balkon. En af en toe blijf ik naar de straat zitten kijken, vooral naar de hoek waar het vervuilde jongetje en zijn moeder liggen, doodstil, als naamloze doden.

Op een avond, na het eten, ging de bel. Vreemd: ik krijg bijna nooit bezoek op dat tijdstip. Op Lala na, als ze zich eenzaam voelt, en dan luisteren we samen naar droevige gauchomuziek en drinken we whisky. Toen ik door het raam keek om te zien wie het was – in deze buurt doet niemand de deur open zonder eerst te kijken als er tegen middernacht nog wordt aangebeld – zag ik daar het vervuilde jongetje staan. Snel pakte ik de sleutels en liet hem binnen. Hij had gehuild, dat kon ik zien aan de lichte strepen die de tranen over zijn ongewassen gezicht hadden getrokken. Hij rende naar binnen, maar stopte voor de deur van de keuken, alsof hij eerst mijn toestemming nodig had. Of alsof hij bang was om de drempel over te gaan.

‘Wat is er?’ vroeg ik hem.

‘Mijn moeder is niet teruggekomen,’ zei hij.

Zijn stem klonk minder bars, maar nog steeds niet als de stem van een vijfjarig jongetje.

‘Heeft ze je alleen gelaten?’